

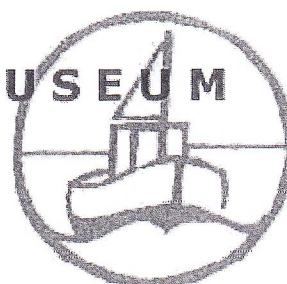
NÖSUNDS ÅNGBÅTSBRYGGA

Reparation av kaj/brygga
TEGNEBY SOCKEN, ORUST KOMMUN

BOHUSLÄNS MUSEUM

Rapport 2005:86

Lars Rydbom

Rapport Bohusläns museum 2005:86
Titel: NÖSUNDS ÅNGBÅTSBRYGGA
rapport från antikvarisk kontroll av byggnadsvårdsobjekt
Författare: Lars Rydbom

ISSN 1650-3368

INNEHÅLL:

BAKGRUND

Basfakta om objektet..... 3

Objekt
Beskrivning
Byggnadshistoria
Renoveringshistoria
Kulturhistorisk status

Basfakta om projektet..... 3

Beställare
Bidrag från Länsstyrelsen
Tillstånd
Tid
Problembild
Aktuella åtgärder
Arbetsbeskrivning
Målsättning med projektet
Antikvarisk målsättning

RESULTAT 5

Genomförda arbeten..... 5

Redovisade byggnadsdel för byggnadsdel

Uppföljning 5

Särskilda problem under arbetets gång
Åsikter från arbetsbeskrivning
Uppföljning av antikvarisk målsättning
Byggnadshistoriska iakttagelser eller erfarenheter gjorda under arbetet
Godkännande

Medverkande i projektet 6

Byggledning, projektering
Entreprenörer
Material
Antikvarisk kontroll

Bilagor..... 6

BAKGRUND

Basfakta om objektet

Objekt

Nösunds ångbåtsbrygga, Tegneby socken socken, Orust kommun.

Beskrivning

Nösunds ångbåts brygga är belägen i samhället Nösund i sydvästra delen av Orust. Nösund är ett av flera välbevarade kustsamhällen i Orust kommun och har varit en betydande utskeppningshamn och ett av nuvarande kommunens mest expansiva samhällen under 1800-talets slut. Bryggan ligger som en förlängning av vägen ner mot vattnet och har fungerat som angringskaj för båttrafiken till samhället. Bryggan är belägen som en förlängning av huvudvägen genom samhället och har fram till idag varit i vägverkets ägo. Bryggan består av två delar, dels en hög L-formad kajläggning buren av träpålar samt med pålarnas ändar fungerande som pollare för båtarnas angöring, dels en lägre bryggdel sammanbygd som en förlängning av den senare och som längst ut mot sjösidan avslutas med en dykdalb.

Vägverket har velat riva densamma då man markerat att man ej skall ansvara för dylika konstruktioner. En möjlighet har uppkommit att föreningen Nösund tåtar sig fortsatt underhåll av bryggan och att man som grundplåt för upprustningen erhåller 100.000 Skr motsvarande den beräknade kostnaden för rivning av densamma. Medel har sökts för att täcka delar av överskjutande kostnader och utgör i sin tur en grund för ytterligare ansökan om medel via Carpe Mare EU, ett projekt inom Leader+. Föreningen Nösund har tydligt markerat sin uppfattning att anläggningen är av stor betydelse som träffpunkt, för angöring av större båtar och ett viktigt inslag i upplevelsen av samhället Nösund.

Byggnadshistoria

Bryggan uppfördes 1871 som brygga åt Marstrandsbolagets båtar.

Renoveringshistoria

Närmare kunskap om anläggningens renoveringshistoria har ej kunnat erhållas. Den yttre låga delen är sannolikt yngre än den högre kajdelen, En successiv renovering samt byte av delar har med all sannolikhet gjorts från det att bryggan byggdes och sannolikt med ungefärligen 40-åriga intervaller.

Kulturhistorisk status

Museet delar föreningens uppfattning att anläggningen är ett viktigt inslag i samhällskärnan och ett signum för orten Nösund. För samhället är vägen och bryggan ett karaktärsdrag till skillnad från andra kustsamhällen där små och många enskilda bodar och bryggor är det karaktäristiska.

Basfakta om projektet

Beställare

Föreningen Nösund
C/o Sten Hallberg
Stora Vägen

474 96 Nösund

Bidrag från Länsstyrelsen

För dessa arbeten är bidrag från Länsstyrelsen i Västra Götaland beviljade med 80 000 Skr 2003-03-19.

Tillstånd

Tillstånd ur miljösynpunkt till åtgärden med hänsyn till den känsliga bottenmiljön är inhämtad från länsstyrelsens miljöenhet (Jan Olofsson)..

Tid

Arbetena genomfördes under sommaren 2005.

Problembild

De största skadorna utgjordes av de bärande kreosotimpregnerade pålarna som bär bryggan. Flera av dessa var helt av på grund av röta i nivå med vattenytan.

Aktuella åtgärder

Byte av rötskadade pålar, byte av skadade pärlinor och konstruktionsdetaljer. Byte av bryggdäcket.

Arbetsbeskrivning

Till grund för bidragsbeslut låg arbetsbeskrivning av föreningen Nösund som bifogades ansökan 2002-10-28.

Målsättning med projektet

Det övergripande målet med arbetena har varit att bevara ångbåtsbryggan såsom tilläggsplats för större båtar och som en viktig beståndsdel i samhället Nösund och som en konstruktion med lång tradition.

Antikvarisk målsättning

Att åtgärderna genomförs utan att onödiga förändringar sker, och utan att konstruktionens kulturhistoriska värde minskar.

Att traditionella material och metoder nyttjas i så stor utsträckning som möjligt.

RESULTAT

Genomförda arbeten

Redovisade byggnadsdel för byggnadsdel

Stomme

Pålar: Totalt 12 nya pollare har stuckits ner och ligger som stöd på bryggans underrede. De tidigare pålarna finns kvar men är ej längre bärande. Pålarna längst ut på stora bryggan går 15 meter ner men ej till fast berg medan de inre (sex st) står på berg. Dykdalben längst ut på yttre låga brygga bevarades i sin helhet. Samtliga nya pålar är kreosotimpregnerade. Svåra grundläggningsförhållanden.

Stomme: Generellt kan sägas att bärlinor till det stora bryggdäcket var intakta och kunde bevaras i sin helhet på den inre höga bryggdelen. På yttre bryggan längst ut åt norr är allt trävirke i konstruktionen bytt i sin helhet.

Bryggdäck: Själva bryggdäcket har bytts i sin helhet på båda bryggdelarna. Det nya bryggdäcket är utfört i tryckimpregnerat virke men i utförande som den ursprungliga bryggan. Syllpapp har lagts mellan bärlinor och däck samt pålar under den stora bryggan.

Uppföljning

Särskilda problem under arbetets gång

En nawägning som diskuterades var de nya kreosotimpregnerade pålarna. Att låta dem sticka upp som pollare på bryggan var ett önskemål från projektets huvudman såväl som den antikvariska kontrollanten. Att ersätta de gamla med nya som sticker upp skulle innebära att besökare på bryggan skulle utsättas för frätskador vid beröring av pålarna om de började "Blöda". Valet blev istället att låta de gamla pollarna samt den del som stack ner i vattnet och som var rötskadad få finnas kvar men att vi lät bryggan vila på nya pålar som fixerades vid stomme och bärlinor under bryggdäcket.

Konstaterades under arbetets gång att grundläggningsförhållandena var mycket svåra.

Awikelser från arbetsbeskrivning

Direkt söder om bryggan fanns sen gammalt en stentrappa vilken vi bedömde bör ha gått till en lägre avsats på bryggan. En sådan nytillverkades i denna del som angöringsplats för mindre båtar. Denna vilar på bärlinor infästade med bult i den stora bryggans pålar.

Uppföljning av antikvarisk målsättning

En diskussion som hölls inför utförandet av arbetet var valet av virke för bryggdäcket. Museet önskade att detta utfördes av tätvuxet men obehandlat virke. Därutöver ställdes krav på samma dimensioner på virket till det nya bryggdäcket. I sluttampen blev dock bryggdäcket i impregnerat virke men av samma grovlek som tidigare. Att man valde att göra den bärande konstruktionen på ett annat sätt än ursprunglig konstruktion möjliggjorde att de gamla pålarna kunde sparas, vilka annars skulle bli ersatta samt att de visuellt upplevs som bärande. Konsekvensen blev att byggnaden har erhållit fler pålar än tidigare och pålar under bryggans mitt.

Byggnadshistoriska iakttagelser eller erfarenheter gjorda under arbetet

Inga dylika iakttagelser gjorda.

Godkännande

Arbetena godkända vid antikvarisk slutbesiktning datum 2005-08-25.

Medverkande i projektet

Byggledning, projektering

Allfix HB i Grundsund
Stig Olsson
Tel 0523-21885
Fax 070-61 46 655

Entreprenörer

Som ovan.

Material

Materialet tillhandahölls
av entreprenören.

Antikvarisk kontroll

Antikvarisk kontroll har utförts av
Lars Rydbom, Bohusläns museum.

Bilagor

Fotografier

Teckning av den nya konstruktionen inför utförande Av Bengt Thompson.

Uddevalla i November 2003

Lars Rydbom, antikvarie

Nösunds ångbåtsbrygga. Före reparationen.

Den högre kajdelen från söder.
T v finns två trappsteg i sten
som ej hade någon funktion i
bryggan före renoveringen.

Den lägre (yttre bryggan). Pålarnas
ändar har fungerat som pollare för
förtöjning av båtar.

Den högre kajdelen med
den lägre bryggan i för-

Underredet på den högre
kajdelen.

Den högre bryggan: underrede.

Nösunds ångbåtsbrygga. Efter reparationen.

Utseendemässigt upplevs pollarna som delar av de bärande pålarna men är efter reparationen utan bärande funktion. Bryggans stöd ligger innaför de gamla pålarna

Den låga bryggan nytillverkades i sin helhet med undantag av att dykdalben är dendsamma. Pollarna är helt nya.

Den höga och den låga delen av bryggan..

Navamala
15 se river
10/20/05

